

LUMP

Så kan samverkan ske
inom insamling av
textilavfall i Västra
Götaland

Innehåll

Sammanfattning	2
Bakgrund	3
Metod	3
Delprojekt: Användarbehov	3
Vad säger lagstiftningen?	5
Vilka omfattas av de nya bestämmelserna om utsortering?	5
Vad behöver kommuner göra innan den 1 januari 2025?	5
Producentansvar för textil	6
Resultat från dialoger och enkät	7
Samverkan	7
Textil vs. textilavfall	8
Vad är viktigt för kommunerna?	8
Delprojekt: Användarstudie	9
Vilka har besvarat enkäten?	9
Insikter från användarstudien	9
Generella insikter	9
Insikter om användarbehov per åldersgrupp	10
Insikter kopplade till kommunikation	10
Hur vill användarna ha information?	10
Möjliga insamlingsscenarier för kommuner framöver	11
Generella slutsatser i samtliga scenarier	12
Djupdykning i tre scenarier	13
"Minsta möjliga plus"	13
"Fokus regional försortering"	14
"Samverkan och utveckling idéburen verksamhet"	15
Komplement till scenarier	16
Nästa steg	17
Vägval för kommunerna	18
Samverkansmöjligheter	19
Rekommendationer	21

Sammanfattning

Kommuner inom Västra Götaland är mycket intresserade av att samverka kring insamling av textilavfall. Det gäller både kommunikationsmaterial, insamlingstekniskt, nätverkande, utbildning och framför hållbar avsättning av textilavfallet. Samtidigt ställer det kommande producentansvaret för textilier till det för kommunerna, de är oroliga för hur det kommer påverka dem och vad som är lämpligt att göra innan producentansvaret är på plats.

En diskussion har uppkommit huruvida insamling av gamla textilier enbart ska fokusera på textilavfall eller också inkludera textilier i sin helhet. Kommunerna är oftast intresserade av att få bort textilier (och textilavfall) från restavfallet för att få dessa högre upp i avfallshierarkin medan diskussioner med kommande försorteringsanläggningar visar på ett intresse främst för de textilier som går att sälja vidare. Här har ett ordentligt glapp identifierats. Det kommunala ansvaret rör textilavfall och inte textilier men att avgöra vad som är vad är svårt även för den mest insatte. En blandad ström som samlas in klassas som textilavfall och då är det helt i sin ordning att en kommun samlar in det. Dock har kommunen i sig inget egenintresse av denna fraktion utan deras önskan är att fraktionen textil ska hanteras på miljöbästa vis och få en längre livslängd.

Det finns inget minimum vad en kommun kan ha för servicegrad för att möta upp lagstiftningen, vilket i princip medför att samtliga kommuner inom Västra Götaland redan nu uppfyller lagkraven i form av att de har en behållare för textil/textilavfall på sin återvinningscentral (ÅVC). Dock är det flera kommuner som har mål kring textilavfall i sina avfallsplaner som gör gällande att ambitionsnivån måste öka för att uppfylla dessa.

Inom förstudien har också användarnas behov undersökts. Hushåll har blivit tillfrågade om allt från vad för slags textilier de kastar, hur ofta samt hur de önskar att de samlas in. Här finns många intressanta slutsatser som kan vara bra att använda när ett system för insamling av textilier planeras i en kommun eller region. En slutsats är att textilier slängs sällan, kanske behöver inte ett system vara permanent utan erbjudas periodvis eller on demand? En annan visar på användarnas stora intresse för textilfrågan och vikten av att kommunicera tydligt och med eftertanke.

För att få till stånd en fullgod insamling av textilavfall krävs det att efterföljande steg, dvs avsättningen, kommer ske på ett miljöriktigt och trovärdigt sätt. Detta är en viktig aspekt för både kommunerna och för hushållen.

Denna förstudie har identifierat tre genomförbara scenarier för hur kommuner kan ta sig an textilavfallet 2025 och fyra sätt som kommunerna i Västra Götaland kan samverka genom.

Bakgrund

I Sverige är det en hög konsumtion av kläder och hemtextil på drygt 15 kilo per person och år. Samtidigt används textilierna allt kortare tid. I avfallsledet är det främsta problemet att begagnade textilier och textilavfall hamnar i restavfallet och inte tas tillvara som resurs för återanvändning och materialåtervinning. Så mycket som 7,6 kg/person, år (Naturvårdsverket) slängs i hushållen och hamnar i restavfallet, 3,8 kg/person, år lämnas till idéburen verksamhet. Tidigare i år presenteras regeringens förslag på hur textilhanteringen i Sverige kan bli mer cirkulär. Det föreslås bland annat att kommunerna ska ha ansvar för insamlingen av textilier som då måste ske separat från annat avfall. Det föreslås också att kommunerna ska få i uppdrag att informera om hur textilier kan återanvändas.

Västra Götalandsregionen önskar att regionen tar flera steg framåt i frågan och vill låta undersöka om och hur kommunerna inom Västra Götaland önskar samverka kring insamling av textilier och textilavfall. Samverkan både mellan kommunerna men även andra organisationer, verksamheter och akademien inom regionen.

Metod

Förstudie bygger på dialoger med kommuner och relevanta aktörer inom textilkedjan i Västra Götaland. Inom projektet har en enkät distribuerats till samtliga kommuner inom Västra Götaland. Vi är mycket stolta över 100 % svarsfrekvens och tackar alla kommuner och kommunala bolag att de tog sig tid för detta. Enkäten behandlade frågor om samverkan och textilavfallsinsamling i nutid och framåtblickande.

En stor del av projektet har bestått av dialoger med kommunalförbund och dess ingående kommuner, idéburen verksamhet, forskningsinsatser, Wargön Innovation, Science Park Borås, Naturvårdsverket m.fl.

En av projektets deltagare har dessutom inbjudits att delta i Avfall Sveriges verksamhetsgrupp inom insamling av textilavfall vilket har varit betydelsefullt för projektet och regionens kommuner. Projektet har också haft kontinuerlig dialog med Avfall Sverige, särskilt gällande lagstiftning. Den delen har också kompletterats av diskussioner med Naturvårdsverket.

Delprojekt: Användarbehov

Inom projektet har ett delprojekt med syfte att undersöka användares behov kopplat till insamling av textilavfall genomförts. En enkät har distribuerats till privatpersoner inom främst Västra Götaland men övriga respondenter inom Sverige har varit välkomna att

svara. Enkäten distribuerades via sociala medier och fysiska anslag. Två studenter har varit ansvariga för spridningen av enkäten och har även genomfört djupintervjuer med ett tiotal personer.

Enkäten besvarades av 1361 personer. Många av dessa har besvarat en öppen fritextfråga vilket tyder på ett högt intresse för frågan

Vad säger lagstiftningen?

Från 1 januari 2025 gäller krav på utsortering och separat insamling av textilavfall från hushåll och verksamheter. Kommunerna ska ansvara för att samla in textilavfall som är kommunalt avfall¹. De ska även ansvara för informationsinsatser kopplat till de nya kraven.

Lagstiftningen berör både kommuner och verksamheter:

- Kommunen är ansvarig för information, insamling och behandling av sådant textilavfall som är kommunalt avfall. Kommunen är även tillsynsmyndighet.
- Verksamheter som har kommunalt textilavfall ska lämna det till den kommunala avfallshanteringen.

[Krav på separat insamling av textilavfall \(naturvardsverket.se\)](https://naturvardsverket.se)

Definition textilavfall

Avfall som består av kläder av textil, hemtextil, inredningstextil, väskor av textil och accessoarer av textil.

Vilka omfattas av de nya bestämmelserna om utsortering?

Alla som har textilavfall omfattas av kraven, det gäller både privatpersoner och verksamheter. Textilavfallet ska sorteras ut och förvaras skilt från annat avfall.

Vad behöver kommuner göra innan den 1 januari 2025?

Kommuner som inte redan har insamling av textilavfall på plats kommer att behöva skapa insamlingsställen och säkerställa att textilavfallet tas om hand, till exempel genom att upphandla entreprenörstjänster för transporter, sortering och behandling av textilavfallet. På sidan 13 presenteras olika scenarier för hur en kommun kan agera gällande textilavfallsinsamling. Kommuner ska årligen rapportera in mängden textil som samlats in och hanterats till Naturvårdsverket.

¹ Kommunalt avfall definieras som avfall från hushåll och avfall från andra källor som liknar hushållsavfall till sin art och sammansättning. Kommunalt avfall kan uppstå inom en rad verksamheter, exempelvis inom detaljhandeln, förvaltningar, skolor, hälso- och sjukvårdsinrättningar, hotell- och restaurangbranschen och andra tjänster och verksamheter. Läs mer i Naturvårdsverkets vägledning: [Kommunalt avfall \(naturvardsverket.se\)](https://naturvardsverket.se)

Verksamheter som exempelvis textiltillverkare och grossister omfattas också av kravet på att sortera ut textilavfall. Detta textilavfall är däremot inte kommunalt avfall och det är därför upp till respektive tillverkare och grossist att själva se till att textilavfallet tas om hand på rätt sätt.

Producentansvar för textil

När denna förstudie genomförs pågår en process inom EU om införande av producentansvar för textil. Ett producentansvar tros vara på plats om några år och som det ser ut i skrivande stund kommer det innefatta:

- Hushållstextil och skor
- Krav på producentansvarsorganisation
- Krav på ekomodulerade avgifter
- Mikroföretag undantas
- Möjliggör för sociala företag att delta
- Krav på vad producenterna ska bekosta
- Nationellt register över textilproducenter
- Krav på återanvändning och återvinning
- Krav på sortering innan export
- Krav på märkning
- Skilja mellan begagnad textil och avfall

Varje medlemsstat inom EU kommer själva få utforma hur producentansvaret i varje land ska se ut och det finns i dagsläget en stor osäkerhet kring vad det kommer innebära för kommuner och vilken roll de kommer spela när producentansvaret väl är på plats.

Resultat från dialoger och enkät

Kommunerna i Västra Götaland är generellt intresserade av textilavfallsfrågan och det finns en stor vilja att göra det miljöbästa med textilavfallet. Däremot finns det en stor osäkerhet kring hur textilavfallet ska avsättas eftersom det finns få behandlingsalternativ för textilavfallet och heller inte några regionala avsättningsalternativ. Kommunernas avfallsansvar är under stora förändringar och deras insamlingsansvar har under senaste åren ökat till att innefatta insamling av förpackningar fastighetsnära. Det är därför viktigt att ha i bakhuvudet när kommunens ansvar för textilavfallet diskuteras att det enbart är en fraktion av många som kommunen hanterar även om det är en viktig sådan.

En annan aspekt att ha i åtanke är det kommande producentansvaret för textilavfall som innebär en stor osäkerhet eftersom det inte finns någon indikation om hur det ska utformas i Sverige och kommuners eventuella roll.

Samverkan

Kommunerna inom Västra Götaland är mycket positiva till samverkan generellt. De ser stora vinster av att samverka både med varandra men också med andra relevanta aktörer. Dels för att höja sin kunskap och kompetens inom området textilavfall, dels för att säkerställa miljöbästa hantering av det textilavfall som kommer samlas in. De flesta kommunerna inom Västra Götaland samverkar redan idag med andra kommuner ofta i form av nätverk men även gemensamma upphandlingar och gemensamma bolag.

Gällande separat insamling av textilavfall önskar kommunerna samverka genom t.ex.

Gemensamma upphandlingar och avtal

- Används redan idag av flera kommuner gällande andra avfallsflöden.
- Ett bra sätt att använda kollektiv köpkraft och skapa enhetliga system och strukturer för textilavfallet.
- Gäller både upphandling av insamlings- och behandlingsentreprenörer samt avtal med idéburen verksamhet.

Kommunikationsmaterial

- Gemensamt och tydligt kommunikationsmaterial bidrar till tydlighet och minskar kostnader.

Nätverk

- De flesta kommuner inom Västra Götaland deltar redan i någon form av nätverk och tycker att det fungerar väl. Det är för kommunerna ett sätt att höja den kollektiva kunskapen och samordna sig. Nätverk är bra forum för att gemensamt bevaka frågor, t.ex. det kommande producentansvaret och utveckla gemensamma satsningar.

Textil vs. textilavfall

Vad är textil och vad är textilavfall? Under denna studie är det en fråga som ständigt dykt upp och som det inte finns ett tydligt svar på. Beroende på hur textil och textilavfall hanteras och av vem blir dess klassificering olika och det innebär ibland en otydlighet.

Tidigare textilavfallsprojekt har visat att hushåll tycker att det är svårt att avgöra vilka textilier som går att återbruka och vilka som bör gå till materialåtervinning. Det förstärks av användarstudien som ingick i förstudien, hushållen lyfter ofta upp att det är svårt att avgöra vad som är vad. Exempelvis en hel skjorta med en fläck, ska den lämnas till återanvändning eller återvinning etc. Även diskussioner med idéburen verksamhet lyfter upp frågeställningen som viktig, deras erfarenhet är att hushållen inte klarar av denna bedömning. Det är ju också därför de anställer utbildad arbetskraft som arbetar med sortering för att avgöra hur plaggen som samlas in ska hanteras vidare.

Vad är viktigt för kommunerna?

Det finns en rad olika faktorer som kommunerna lyfter upp som viktiga gällande textilavfallsinsamling:

Uppfylla lagstiftning och mål

- Följa avfallshierarkin.
- Att textilavfallet tas som hand på bästa möjliga vis genom återbruk och att fokusera på förebyggande av textilavfall.
- Uppfylla mål i avfallsplaner.

Effektiva system

- Utveckling av ett effektivt och fungerande insamlingssystem för textilier, anpassat till kommunens storlek och resurser.
- Enkla och effektiva tekniska och praktiska lösningar för att hantera både ren och smutsig/trasig textil, samt säkerställa en stabil och trovärdig avsättning för det återvunna materialet.
- Inte investera i kortsiktiga system som faller beroende på hur producentansvaret för textilavfall utformas.

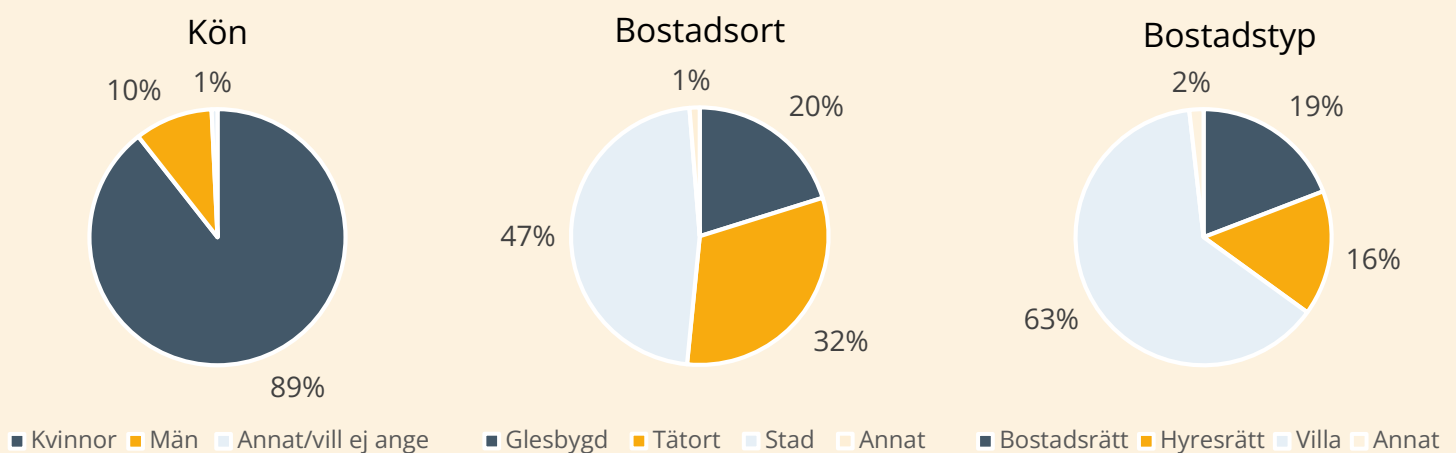
Samverkan och nätverksbyggande

- Samarbete med olika aktörer, inklusive idéburen verksamhet, näringsliv och andra kommuner, för att skapa starka nätverk och gemensamma strategier för textilinsamling och återvinning.
- Diskussioner kring roller och ansvar i samband med det kommande producentansvaret och hur olika organisationer kan bidra.

Delprojekt: Användarstudie

Användarstudien som genomförts är tänkt att vara ett underlag för kommuner att använda vid vägval av system och insatser kopplade till textilavfallsinsamling. Nedan följer en kortare sammanfattning av studien i form av diagram och insikter om användarna.

Vilka har besvarat enkäten?

Insikter från användarstudien

Det finns mycket lärdomar att hämta från användarstudien och nedan sammanfattas de viktigaste lärdomarna och insikterna på ett enkelt sätt. Det viktigaste att ta med sig från användarstudien är att det finns ett stort intresse för textilfrågan och att den kräver genomtänkt kommunikation samt att textil slängs sällan.

Generella insikter

- Användarna är generellt intresserade av textilfrågan.
- Textilavfall slängs sällan. Ca 60 % slänger textilier i restavfallet en gång i halvåret, 25 % en gång i månaden.
- Få skillnader mellan stad, tätort och glesbygd samt boendetyp.
- Det är viktigt att textil som lämnas in faktiskt återvinns.
- Boende i bostadsrätt eller hyresrätt i tätort/stad vill göra sig av med textilier snabbt och skulle vara mer benägna att källsortera sina textilier på en närliggande plats än på ÅVC.
- Även om många kan tänka sig att åka till ÅVC efterfrågas insamlingsplatser geografiskt nära.

Insikter om användarbehov per åldersgrupp

Yngre åldersgrupper (19-40 år)

- Fokus på bekvämlighet och lättillgänglighet i återvinningssystem samt tydlig information om sortering.

Medelålders grupper (41-60 år)

- Högt engagemang i miljöfrågor, återanvändning och behovet av tydlig information och utbildning.

Äldre åldersgrupper (61-80 år)

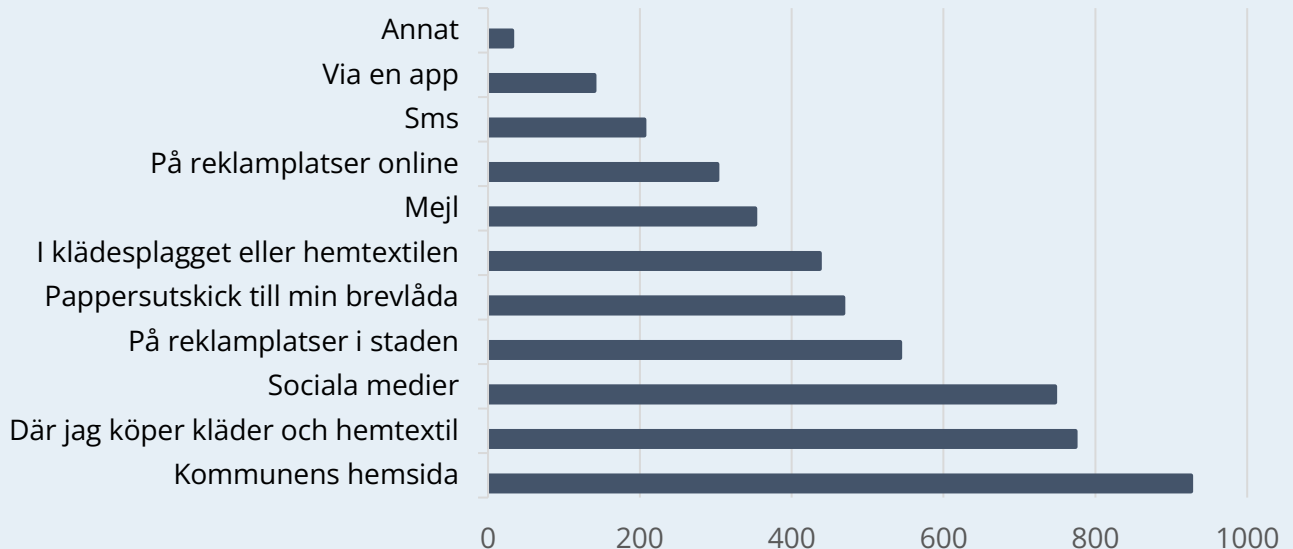
- Betonar kommunala insatser, lättillgänglig information och stöd för enkel återvinning.

Insikter kopplade till kommunikation

- Användare vill att det ska vara tydligt vad som är textilavfall. kopplat till skick, renhet och material samt om vad som räknas som textil, t.ex. kuddar, täcken och dynor.
- Trots användarnas engagemang och vilja till att källsortera textilier kan en misstro till textilåtervinningssystemet utgöra ett hinder.
- Användarna efterfrågar en transparens i kommunikation och information kring vad som händer med de insamlade textilierna.
- Användarna vill ha ett ansvarstagande genom hela kedjan, från produktion till återvinning.
- Kommunens hemsida följt av sociala medier är övervägande de kanaler som flest användare önskar inhämta information kring textilavfall.

Hur vill användarna ha information?

Möjliga insamlingsscenarier för kommuner framöver

Utifrån diskussioner med kommuner inom regionen samt med aktörer, både nationella och regionala, samt beaktande av användarstudien arbetades olika insamlingsscenarier fram. Dessa scenarier har diskuterats inom de olika kommunalförbunden och dess medlemskommuner. Nedan presenteras kort de olika scenarierna.

Scenario	Beskrivning
Minsta möjliga	Kommunen erbjuder utsortering av textilavfall (ej textilier) i en behållare på ÅVC. Upphandlar aktör som tar hand om avfallet. Om man har samarbeten med idéburen verksamhet fortsätter det likt tidigare. Det blir upp till avfallslämnare att avgöra om textil är återbrukbar och lämnas till idéburen verksamhet eller avfall.
Minsta möjliga plus	Kommunen erbjuder utsortering av textilavfall (ej textilier) i en behållare på ÅVC. Upphandlar aktör som tar hand om avfallet men samverkar med andra kommuner för att bevaka PA-lagstiftningen och därefter vidareutveckla ett system. Om man har samarbeten med idéburen verksamhet fortsätter det likt tidigare. Det blir upp till avfallslämnare att avgöra om textil är återbrukbar och lämnas till idéburen verksamhet eller avfall.
Egen enströmsinsamling	Kommunen samlar in en blandad fraktion (textil och textilavfall) och handlar upp avsättningen. Idéburen verksamhet involveras ej eller samarbeten avslutas.
Fokus regional försortering	Kommunerna vill bidra till möjligheterna att driva en regional försortering (obs ej driva eller äga själva). Samlar in textil och textilavfall på ÅVC eller andra valfria sätt som sedan går till en regional försortering.
Samverkan och utveckling idéburen verksamhet	Kommunen utvecklar sin samverkan med idéburen verksamhet som får i uppdrag att samla in återbrukbart <u>och</u> textilavfall.

Egen sortering	Kommunen samlar in all textil och textilavfall i en ström och anställer personal som sorterar på ÅVC. Kräver ytor och lokaler för sortering.
Fastighetsnära insamling	Kommunen erbjuder fastighetsnära insamling. Olika sätt att samla in fastighetsnära kan vara kärl i soprum, kärl på gemensamma platser, ondemand-hämtning m.m. Kräver mycket av kommunen för att säkra textilavfallets kvalitet.
Textilcenter	Textilcenter inklusive insamling och lagning/repair/upcycling/försäljning.
Mesta möjliga	Fastighetsnära insamling, egen sortering på ÅVC, textilcenter inklusive insamling och lagning/repair/försäljning.

Generella slutsatser i samtliga scenarier

- Kommunen kan inte lösa den textila värdekedjan
- Textilindustrin behöver ta ett större ansvar för frågan
- Sortering av textilavfall kommer krävas
- Kommunikation är viktigt
- Brist på återvinningsaktörer är utmaning

Djupdykning i tre scenarier

Nedan följer kommentarer för de scenarier som bedöms vara relevanta för kommuner inom Västra Götaland från och med 2025. Bedömningen "relevant" har gjorts utifrån att scenarierna kan implementeras relativt lätt och inte borde påverkas nämnvärt av ett kommande producentansvar.

"Minsta möjliga plus"

Det finns inga minimumkriterier i lagstiftningen vad en kommun kan erbjuda vad gäller insamling men att sätta ut en behållare på återvinningscentraler för att samla in textilavfall torde vara den lägsta graden av uppfyllande. Gissningsvis kommer merparten av textilavfallet hos hushållen att fortsatt slängas i restavfallet. Det är för många hushåll en för stor insats att ta med det till ÅVC, vissa har inte ens den möjligheten. Insamlingsgraden av textilavfall bedöms vara låg och troligtvis kommer det även vara mycket felsortering. Scenariot uppfyller lagstiftningen men det kommer vara svårt att uppnå vissa delregionala mål kring minskat textilavfall i restavfallet.

Som stöd önskas nätverk där kommande producentansvar bevakas och diskuteras. I nätverket kan också kommande lämpliga insamlingsmetoder diskuteras och bevakas så att kommunerna är på gång när beslut om producentansvar tas. Hjälpt med tydliga definitioner vad som är textilavfall och inte behövs. Vad kan kastas och vad kan användas igen? Piktogram, illustrationer? Detta borde gå att samordnas nationellt där Västra Götaland kan bidra med sin erfarenhet. Det önskas också hjälp och stöttning med upphandlingsunderlag och avtal samt utvecklat samarbetsavtal med idéburen verksamhet.

”Fokus regional försortering”

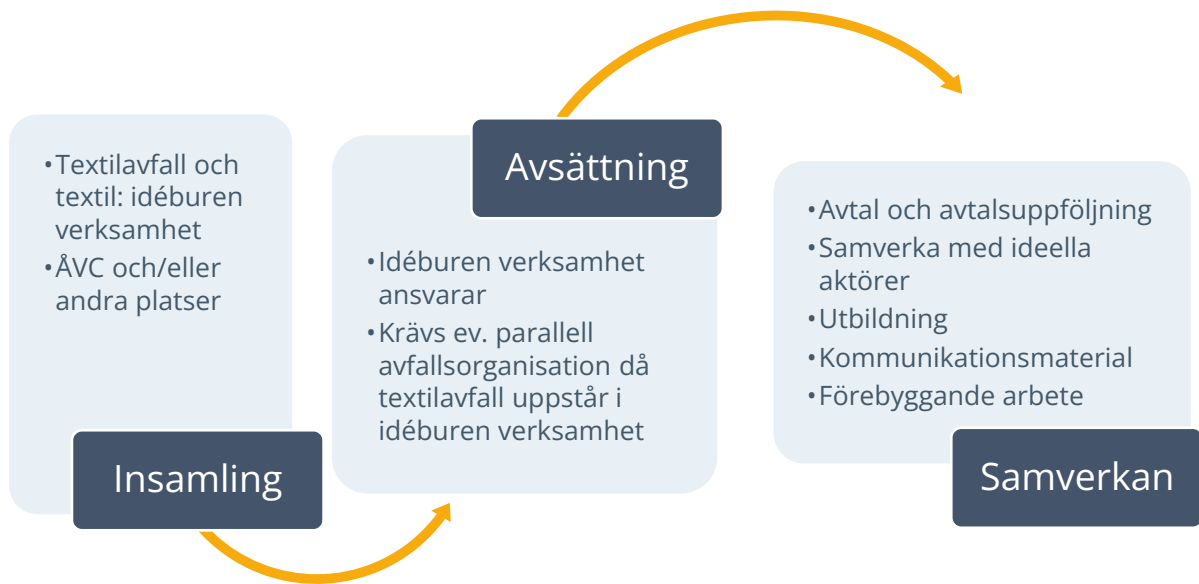

Att kunna leverera till en regional försorteringsanläggning är det många kommuner som önskar om det innebär att textilerna stannar i regionen för miljöbästa hantering och avsättning. Det är mycket oklart vad gäller den ekonomiska biten, innebär leverans till en regional försorteringsanläggning kostnader eller till och med intäkter? Det finns också funderingar kring om en regional försorteringsanläggning konkurrerar ut idéburen verksamhet. En annan positiv aspekt är att kommunerna får bättre möjlighet att fokusera på effektiv insamling av textilier. Det bidrar dock eventuellt till minskad möjlighet för lokal arbetsmarknadsåtgärd i en kommun. Och åsikterna kring hur kommunens textilavfall får hanteras och avsättas är inte alltid tydlig, frågor som: måste en kommun upphandla sortering och behandling av textilavfall om det genererar en intäkt diskuteras.

Som stöd i detta scenario ses en kommunövergripande samverkan som bästa stöttning. Det är också önskvärt att Västra Götalandsregionen som region pekar med hela sin textilhand och visar vägen. Det finns en del saker som kommunerna skulle kunna handla upp gemensamt, exempelvis transporter. De kan också arbeta med gemensamt kommunikationsmaterial och med förbyggande arbete. I och med att kommunerna redan har insamlingsansvar för övrigt avfall med producentansvar krävs det inte något ytterligare i den bemärkelsen.

Det krävs också att det finns avsättning för de textilfraktioner som sorteras ut.

”Samverkan och utveckling idéburen verksamhet”

All textil och textilavfall kommer hanteras av idéburen verksamhet. Det torde bli en förändring mot idag sett till mängder att hantera. Det är samtidigt många idéburna verksamheter i mindre/avlägsna kommuner som redan idag inte kan hantera befintlig mängd textilavfall. Eftersom det troligtvis kommer uppstå en del textilavfall hos idéburen verksamhet (exempelvis ej sålda varor) som blir kommunalt avfall så kommer det eventuellt krävas en parallell avfallshanterande organisation. Det kan också vara sårbart att bli beroende av en aktör. Det är viktigt att den idéburna verksamheten har transporttillstånd för avfall.

Det kommer krävas samordning kring upphandling av textilavfallet så det hanteras rätt. Det kommer också krävas samverkan kring avtal och avtalsuppföljning. Ett önskemål är att samverka med flera olika idéburna verksamheter för att leverera enligt kommunens behov.

Komplement till scenarier

I arbetet med scenarier har det framkommit idéer och övriga inspel som kan ses som komplement till scenarierna ovan.

Komplement	Beskrivning
Blandmodellen	Insamlingen sker genom en kombination av ÅVS, ÅVC, FNI för flerbostadshus i samarbete med idéburen verksamhet.
Insamling av efterfrågade specifika strömmar	Att samla in (på ÅVC och/eller andra centrala platser) efterfrågade specifika textilavfall. Exempelvis jeans, vita lakan, jackor etc där omedelbar avsättning inom regionen finns.

”Blandmodellen”

Under dialogerna med kommunerna hade de möjlighet att inkomma med egna förslag till scenarier och här informerade Göteborg om sin nuvarande modell. Insamlingen sker genom en kombination av ÅVS, ÅVC, FNI för flerbostadshus i samarbete med idéburen verksamhet. Det innebär i dagsläget att det är olika insamlingssystem beroende på boendetyper, att det är lite spretigt med olika avtal för insamling samt att exportfrågan är en utmaning på flera sätt. Det bygger också på mycket välvilja från idéburen verksamhet samt tillsyn. Då det är ett mycket stöldbegärligt avfall krävs även samverkan med polis.

”Insamling av efterfrågade specifika strömmar”

Det finns också ett ytterligare komplement som går ut på att samla in en viss sorts textil där det finns omedelbar avsättning inom regionen. Redan i dagsläget har exempelvis jeans, jackor samt vita lakan identifierats som mycket intressanta för återvinningsaktörer. En förfrågan skickades ut till regionens kommuner hur dom ser på detta och flertalet var positiva till att ha egna fraktioner på exempelvis ÅVC eller centrala insamlingspunkter. Det skulle med fördel kunna ske kampanjvis med tillhörande information till hushållen.

Nästa steg

I och med att det inte går att förutse vilket ansvar kommunen kommer att få inom producentansvaret är det svårt för kommuner att redan nu göra stora satsningar för att samla in textilavfall eftersom det finns en risk att investeringar görs i onödan beroende på hur ansvaret utformas. Därför rekommenderar förstudien tre olika scenarier samt ett ytterligare bonusförslag på insamlingsmetod som kan implementeras innan beslut om producentansvar. Dessutom rekommenderar förstudien att fokus ska vara på förebyggande kommunikation då ingen fullskalig regional helhetslösning kommer vara på plats när insamlingen börjar i januari.

Men en hel del kan planeras och genomföras innan producentansvaret är beslutat och på plats. Bland annat ska det beslutas om kommunen ska samla in i enström eller tvåström. Enström innebär en fraktion som innehåller både textilier och textilavfall. Då klassas hela strömmen som textilavfall. Det blir betydligt enklare för hushållen att lämna ifrån sig textilierna då de inte behöver fundera över klassningen av det. Å andra sidan så blir mängden större att hantera och kräver ordentlig sortering för att få det uppdelat i återanvändning och återvinning. Vid tvåström blir det upp till den som lämnar textilen att avgöra om det är för återvinning eller återanvändning. Försök har dock visat att det är en utmaning för ett enskilt hushåll att avgöra vad som är vad, detta bekräftar också användarstudien. Däremot blir mängden textilavfall mindre för kommunen att hantera. Dock kommer en del textilier som idéburen verksamhet inte kan sälja att klassas som kommunalt avfall så det kommer kommunen att behöva ta om hand ändå.

Hur och om idéburen verksamhet ska involveras eller inte får kommunen och regionen ta ställning till. De har en stor erfarenhet av textil(avfalls) insamling men kan ha vissa utmaningar i framför allt mindre kommuner och glesbygdskommuner där volymerna är små och infrastrukturen utmanande.

Till slut är det sista steget som kommunen kan påverka, dvs sorteringen. Här kan det gå till en försortering, idéburen verksamhet (för sortering) eller så ordnar kommunen själv sortering och skickar exempelvis till Siptex i Malmö som tar emot försorterat textilavfall och sorterar upp det i olika efterfrågade textilfraktioner.

Nedan beskriver vi tydligare vilka vägval en kommun behöver göra och vad vi i den här förstudien ser för samverkansmöjligheter.

Vägval för kommunerna

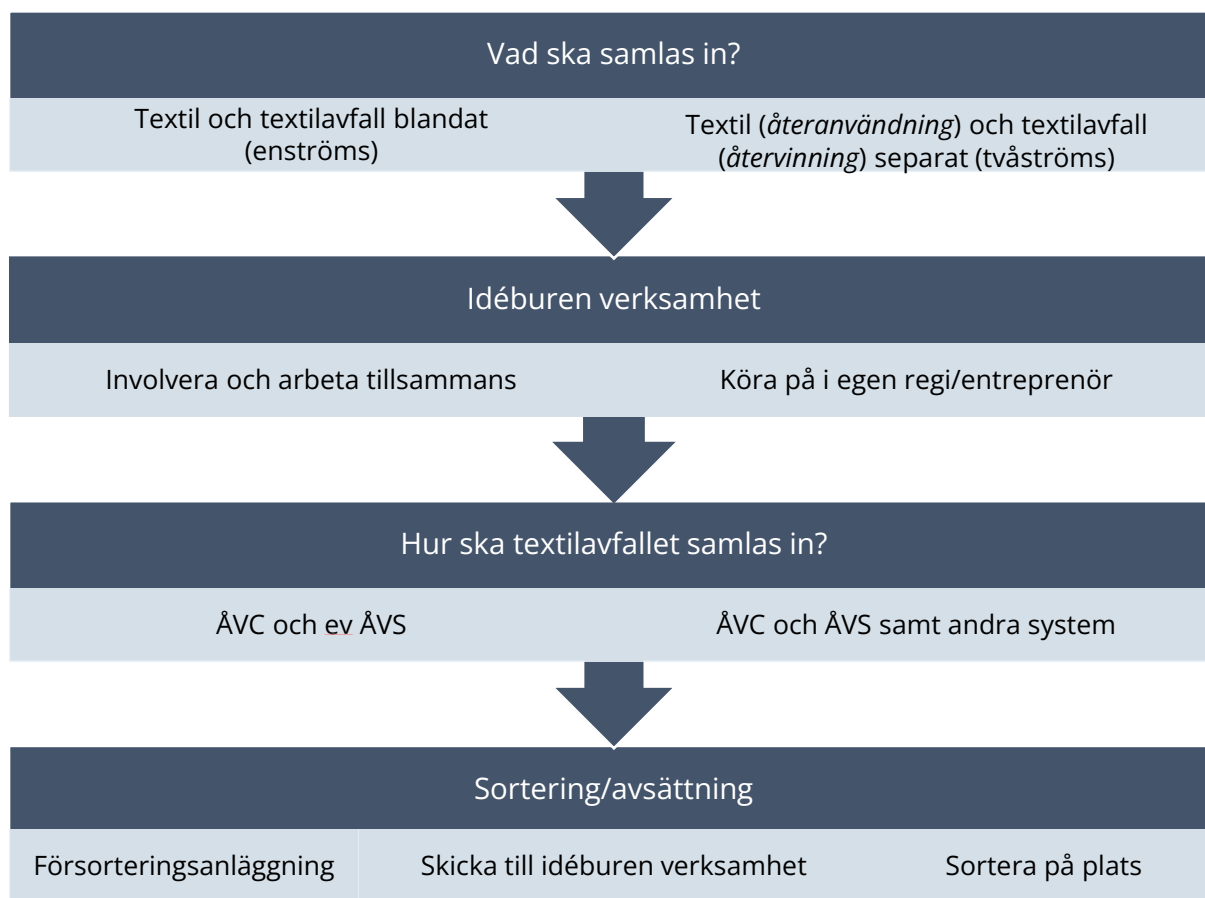
Från och med 2025 ska textilavfall sorteras ut separat och i denna förstudie har vi förslagit tre olika scenarier som kommuner kan implementera för att uppfylla lagstiftningen.

När ett insamlingsystem ska införas ska syftet beaktas väl innan val av system. Det kan exempelvis vara:

- Samla in mer textilavfall
- Uppfylla mål i avfallsplan
- Uppfylla lagstiftning
- Främja återbruk
- Fokus på förebyggande insatser
- Främja regionalt omhändertagande
- Fokus på avfallstaxa

Vi rekommenderar också att läsa igenom resultaten från användarstudien för att se vad användarna behöver och önskar. I denna studie blev det tydligt att textilavfall inte kastas så frekvent. Därför kan en insamlingslösning eventuellt vara periodvis, särskilt för villahushåll. De har ofta möjligheten att själva ta sig till en ÅVC och också plats att lagra textilavfall en kortare period.

Nedan visar vi på vilka vägval en kommun behöver göra för att vara redo 2025.

Samverkansmöjligheter

Genom dialoger med kommuner och andra relevant aktörer har vi identifierat fyra möjliga områden för kommuner att samverka inom.

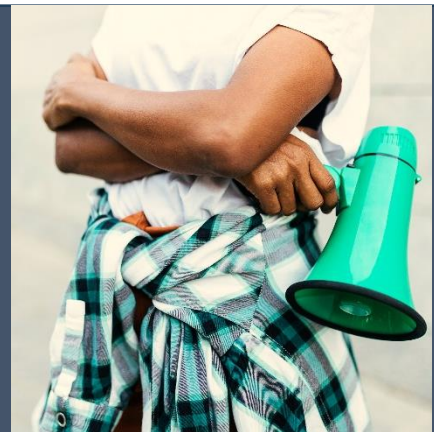
Kommunikation

Användarstudien visar på en stor efterfrågan av kommunikation och information. I och med att det finns en brist på avsättning och god återvinning är det oerhört viktigt att kommuner kommunicerar på ett vis så att förtroendet för återvinningssystemen inte skadas. Vi rekommenderar starkt att kommuner samverkar med varandra för tydlig och enhetlig kommunikation med fokus på förebyggande av textilavfall.

Användarna efterfrågar tydlighet när det kommer till vad som är textil och vad som är textilavfall och det är en klurig fråga utan tydliga svar. Kan kommunerna hålla en enhetlig linje kommer det gynna användarna.

Kommunikation

- Fokus förebyggande av avfall
- Hur hantera bristen på avsättning?
- Textil vs textilavfall

Insamling specifika strömmar

Ett område som kommuner skulle kunna arbeta med tillsammans och utforskande är att samla in specifika strömmar av textil. Alltså det komplement till scenarier som beskrivs på sidan 16.

Kommunerna skulle kunna samla in antingen kampanjvis eller på ÅVC och använda sig av resultaten från den insamlingen i kommunikation med användarna.

Insamlings specifika strömmar

- Sortera ut specifika strömmar där det finns garanterad avsättning
- Exempelvis jeans och vita lakan

Lokal och regional sortering

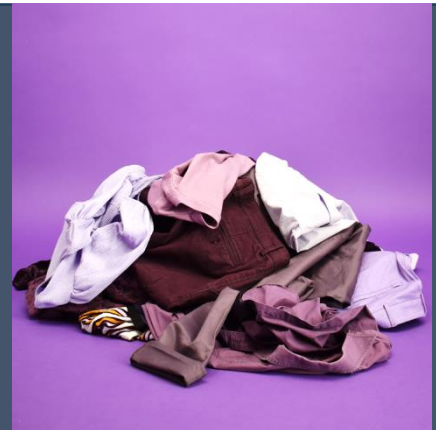
Kommuner skulle kunna gå samman för att utforska olika sätt att sortera textil, dels på ÅVC, dels genom en regional försorteringsanläggning.

Sortering kräver kompetens och om kommuner går samman kan de bland annat dela på kompetensen och nyttogöra sig erfarenheter från varandra. Inom regionen skulle pilotprojekt kunna genomföras.

En annan väg att gå är att tillsammans arbeta och verka för en regional försorteringsanläggning. Engagemang finns redan i regionen och genom samverkan kan detta utvecklas.

Lokal och regional sortering

- Pilotprojekt sortering på ÅVC
- Gemensamma personalresurser
- Regional försorteringsanläggning

Nätverk

För att samverkan ska ske krävs arenor och nästan alla kommuner i regionen deltar redan i någon form av nätverk. Potentialen i nätverk är stor både som en plats för kunskaps- och erfarenhetsutbyte men även som en arena för gemensamma satsningar och strategier. Nätverk underlättar även för bevakning av textilfrågan och det kommande producentansvaret.

Nätverk

- Bevakning av textilfrågan och PA
- Utveckling av insamlingssystem
- Kunskapsspridning
- Arena för gemensamma projekt
- Diskutera strategier

Rekommendationer

Slutligen presenteras här följande rekommendationer som ges till kommuner, delregioner samt Västra Götalandsregionen som nästa steg i processen.

Kommuner

- Beslut om ambitionsnivå
- Beslut om insamling
- Upphandling och avtal

Delregional nivå

- Samverka genom nätverk
- Upphandling
- Gemensam kommunikation
- Driva utvecklingsprojekt

Västra Götalandsregionen

- Intensifiera arbetet med regional viljeriktning
- Fortsatt engagemang inom Textile Movement
- Verka för en regional försorteringsanläggning

Tack till alla som bidragit till förstudien!

Den här förstudien har genomförts under våren 2024 av Boråsregionen Sjuhärads kommunalförbund på uppdrag av Västra Götalandsregionen. Finansiärer för projektet är Västra Götalandsregionen och Boråsregion Sjuhärads kommunalförbund.

Projektledare för förstudien och författare av denna rapport är Hanna Hellström och Elin Svensson.

Boråsregionen
Sjuhärads kommunalförbund

